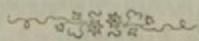

Նրբանցքներու մեծութիւնը կը տարբերի, 0.75 մ. — 0.90 մ. ի միջեւ, ամէնէն նեղ նրբանցքները ունին 0.55 մ. — 0.70 մ., և ամէնէն ընդարձակները կը հասնին մինչեւ 1.20 մ. և 1.50 մ.:

Գլխաւոր գետնադամբանը, այն՝ որ իր մէջ կը պարփակէր պապերու ընդերկրեայ դամբարանները, կը գտնուէր քահանայապետական աւագ-սարկաւազին վարչութեան ներքեւ. դամբարաններուն զնումը կը կատարուէր փորոզներու միջոցաւ եւ շատ անգամ ի ներկայութեան կամ երաշխաւորութեանը տակ տնօրէն քահանային: Առաջին երկու դարերու ընթացքին, հաւատացեալները իրենց ուղածին պէս փորեցին եւ զարդարեցին գետնադամբանները, վասն զի նորածին եկեղեցին որ և է հաստատուն կանոն չէր պարտադրեր այս մասին: Ան հաւատացեալներու համար պարտաւորիչ չէր ընել հասարակաց գերեզմանը, ասոր համար է որ քանի մը օրինակներու միայն կը հանդիպինք ընտանիքի մը վերապահուած մասնաւոր դամբարաններու: Կրօնքը նոր կերպով մը նկատի առնելու նշան մըն էր ասիկա. մարդիկ կը հրաժարէին ծնողաց և բարեկամներու դրացնութենէն, մտնելու համար հասարակ եւ անձանօթ մարդոց ամբոխին կարգը: Գետնադամբաններուն մէջ կան կարգ մը ընտանեկան գերեզմաններ. բայց որովհետեւ հին նրբանցքները կը լիցուէին նոր փորուած նրբանցքներու հողով, այս պատճառաւ անկարելի կ'ըլլար որ ընտանիք մը մէկ կամ երկու սերունդէ աւելի երկար ատեն պահէր մասնաւոր դամբարան մը:

Թրգմ. Գ. Վ.

ԽՈՐՀՈՒՐԳ ԵՒ ԽՕՍԳ

Ճշմարտեան կապակները իրեն և ուրիշ ուղեւորներուն վերապահուած են:

*

Պատմական և խաղաղութեան ի վերջոյ իրենք զոն կ'երթան անոնց:

ԱՆՔԵՂՈՒԱԾ ԿԱՅՆԵՐ

ՇԱՐԱԿԱՆՔ

Հայոց եկեղեցիին պաշտամունքին կամ ժամերգութեան մէջ, ինչպէս յայտնի է արդէն, Շարակաւները բացառիկ դեր մը կը կատարեն: Անոնց գոյութիւնը չենք կարծեր որ, սակայն, մինչեւ Սահակ-Մկերտան թուականը կարելի ըլլայ վերացնել, վասնզի ժամանակակից և ստոյգ վկայութիւններ կը պահին առ այդ:

Պէտք է գիտնալ որ սկիզբէն ընդհանուր եկեղեցիին մէջ Դատրի Սարկաւները (ուր կանոններու բաժնուած) կ'երգուէին միայն, Ս. Գիրքէն քաղուած նոյնաթիւ օրհնութիւններու հետ (*): Դուրսէն քանի մը երգեր ալ (Սրբառացութիւն, Փառքի բարձունս, Լոյս զուարթ) ինչպէս յայն և լատին եկեղեցիներուն նոյնպէս և մեր մէջ ալ սովորական էին: Ընդհանրապէս թոյլատրուած չէր «մարդկային իմաստութեամբ» սաղմոսներ կամ երգեր յօրինել, ինչպէս կ'երեւի Լատիկիէի ժողովին (չուրջ 360ին) 59րդ կանոնէն: Հաւանական է ըստ ամենայնի որ Հայոց եկեղեցին ալ այդ կանոնին համաձայն վարուած ըլլայ երաժշտական նոր երգերու վերաբերմամբ:

Կրնայ սակայն առարկուիլ թէ Ասորի եկեղեցիին նշանաւոր հայրերէն մէկը, Եփրեմ (Դ. դար), բաղմաթիւ օրհնագրութիւններ յօրինած էր, համազգի աղանդաւորներու (Բարդաճան և որդին Արմոնիոս) երգերուն դէմ հակադրեցութիւն մը գործելու նպատակաւ. և որովհետեւ մէկ կողմէ Հայոց եկեղեցին իր նախնական կաղմակերպութեան մէջ Ասորի եկեղեցիին ազդեցութիւնը կրած է խորապէս, և միւս կողմէ մեր ժողովուրդին մէջ ալ ա՛յնքան տարածուած ու սիրուած վիպասանութեան հեթանոսական երգերը մոռցնել տալու հարկը կրնար զարգացած ըլլալ, ուստի և

(*) Մեր շարակաւները (բացի երգերէն եւ մեղեդիներէն, եւն.) աստուածաբանական օրհնութեանց եւ ինչ ինչ սաղմոսներու վրայ ձեւուած եւ քաջ պայմանավորուած են սա առումներով. Օրհնութիւն, Հարց, Մեծացուցէ, Ողորմա, Տէր յեկեղից, Մանկուն, Հաշու եւ Համբարձի: